

KAROL HERIAN

KEBY
HOREL
NÁŠ DOM

ARTIS OMNIS

KAROL HERIAN

KEBY
HOREL
NÁŠ DOM

ARTIS OMNIS

Vydavateľstvo Artis Omnis, s.r.o.
Kysucká cesta 9, 010 01 Žilina
www.artisomnis.sk

10. e-publikácia, 1. e-book vydanie

Redakčná a jazyková úprava:
Andrea Harmanová, Ivana Horecká

© Karol Herian, 2013

Cover © Iveta Chovanová, 2013
Typography: © Artis Omnis, 2013

ISBN 978-80-89341-66-5

I.

1.

Keď vystúpila z vlaku, oviol ju svieži vzduch s vôňou lopúchov, ktorým sa darí na brehoch severných riek. Okolo Rajčianky vždy pofukovalo a v tento sparný deň to bolo príjemné privítanie pre niekoľkých cestujúcich, ktorí malátne vystupovali z rozpálených vozňov lokálky.

Kúpeľné mestečko vzdialené pätnásť kilometrov od Žiliny poznala od detstva. Teraz, dva roky po prevrate, si Rajecké Teplice, rovnako ako provinčný hotel, pod nevlúdnou šedivosťou uchovávali aj nenápadnú krásu. Ako tu boli po desaťročia hlavnými témami choroby kúpeľných hostí, ako si všetci zvykli na krivajúcu ľudskú chôdzu a dýchavičnosť, ani Nežná revolúcia nepriniesla do mesta okamžitú zmenu. Personál, pomalá chôdza, nemožné služby, nedeltná dychovka i nuda v meste si po zmene režimu nenápadne obhájili pôvodné pozície a napriek mnohým zmenám v celej krajine Rajecké Teplice na začiatku deväťdesiatych rokov žili nezmeneným rytmom: prídte sa k nám liečiť.

Emu sem od jesene prichádzala každý týždeň. Väčšinou na víkend, ale cez prázdniny či skúškové obdobie ostávala na dlhšie. Poznala tu iba niekoľko ľudí z okolia Philovho domu a inak sa nezaplietla do žiadnych vzťahov a tém tohto mesta. Phil bol v inej situácii. Ako cudzinec, ktorý sa tu rozhodol žiť, vzbudzoval stály záujem a rýchlo, bez vlastnej vôle, sa stal veľkou figúrou na miestnej scéne.

Ľudia ho poznali, prihovárali sa mu v obchode, na chodníku a často s ním diskutovali o ekonomike, národnej hrdosti, o výchove detí a o všetkom, o čom usúdili, že by k tomu mohol niečo dôležité povedať Američan, alebo skôr, čo by Američan mal konečne počuť. Phil sa zblížil s viacerými domácimi a súčasne si ustrážil nezávislosť od neviditeľného vnútra mesta, čo ako magnet držalo miestnych ľudí v podivných návykoch a závislostiach. Jeho adresa v Rajeckých Tepliciach, hoci veľmi útulná, bola iba jednou v rade mnohých, kde

sa dalo s Philom stretnúť. Býval tu ľahkým spôsobom, ako bývajú v našich sídlach cudzinci bez spoločnej histórie. Sused bol pre neho sused a nie výstraha pripomínajúca minulé zlyhania či tragédie.

Emu na okamih zastala a z kožených sandálov si vytriasla niekoľko ostrých kamienkov. Chvíľu ešte kráčala v tieni gaštanov a líp, a keď vystúpila z aleje, otvoril sa pred ňou centrálny priestor kúpeľného mestiečka. Bol ožiarený popoludňajším slnkom a tichý ako školský dvor cez prázdniny. Slnčné okuliare si posunula na oči a ráznejšie vykročila do páliacej vyhne. Chcela rýchlo prejsť otvoreným priestorom, aby sa čím skôr skryla v tieni Philovho domu. Robila si chuť na ľadovú kávu. Sadne si do kresla na terase a Philovi vyrozpráva najnovšie zážitky z fakulty, trápnosti z domova a potom bude spovedať ona jeho. Spovedať Phila... pri tej predstave sa zachvela ako človek prekračujúci pravidlá. Otvárať Philovu dušu nie je ľahké, vyžaduje to veľa zručností, správnu drzosť a neraz i fyzické nasadenie. Ešte zďaleka neprenikla do tohto cudzinca tak hlboko, ako by si želala, a preto každé stretnutie s ním, popri tom, že jej priňášalo úľavu, vnímala aj ako dráždivú príležitosť vkradnúť sa doňho. Bol pre ňu milencom i zakázaným mestom súčasne. A potom večer Phil urobí šalát, predstavila si, otvorila si dobré víno a na ďalší deň prídu priatelia. Celý týždeň sa tešila na nadchádzajúce dni voľna.

Stretla ho však skôr. Phil! Áno, musí to byť on!

V diaľke pred ňou na trávniku veľkého kúpeľného parku postávali a zavše pobehovali dve postavy. Je blázon do bejzbalu. Takisto ako je blázon do New Yorku, ruskej literatúry, mexickej kuchyne alebo svetových náboženstiev. Poznala jeho danosti, no najviac zo všetkého ju udivoval jeho talent na jazyky. Ovládal niekoľko rečí a po slovensky hovoril takmer bezchybne. A potom bejzbal, ten skvele charakterizoval ďalšiu kapitolu z Philovho života. Bejzbalová rukavica pohodená na kuchynskom stole, pálka opretá v kúpeľni, loptičky medzi šálkami: bejzbal ako kultúrny znak pre Emu vyjadroval ležérnosť a nadradenosť tohto Yankeeho. Sú takí všetci, alebo len tento tu?

Z diaľky mu zamávala. Keď si ju všimol aj on, odzdravil a pokračoval v hre. Hádzal si loptičku s Romanom.

„Phil!“ privítala ho bozkom.

Zložil si z ruky veľkú bejzbalovú rukavicu a radostne ju objal. Hneď ako ju pustil, obrátila sa na neho: „Naozaj musíte skákať po trávniku?“

Roman sa tiež zvitl s Emou, vrátil Philovi rukavicu aj s loptičkou a rozlúčil sa: „Prídem na budúcu stredu.“

„Fajn,“ povedal Phil a začal ukladať do vaku bejzbalové pomôcky.

EMA bez slova kývla hlavou na vysmiateho Romana a nepohnuto sledovala Phila: balil to americké náradie opatrne ako rodinný klenot. A potom, ktovie akým spôsobom, všetky tie predmety sa rozlezú po byte ako gýčové upomienky.

„Veľmi talentovaný chlapec,“ poznamenal Phil na margo odchádzajúceho spoluhráča.

„Len aby si ho príliš neovplyvnil.“

Phil si hodil vak na plece. „Bejzbal je kultúra aj šport odrazu, čo by som tým mohol pokaziť?“

EMA si rukou prešla po vlasoch, a keď sa pohli, zavesila sa Philovi na rameno. Myslela opäť na ľadovú kávu a na to, že ako prvé musí Philovi porozprávať o návšteve u rodičov. Zle s nimi vychádza, vždy ju tie návštevy vyčerpajú a rovnaké to bolo i dnes.

Silnejšie stisla Philovi ruku a bez toho, aby sa k nemu otočila, všimla si jeho tvár. Chcela čím skôr zabudnúť na návštevu doma a paradoxne, odvtedy, ako sa s Philom stretla, trpké dojmy z dopoludnia sa začali množiť. A videla, že Phil si v predstavách ešte stále hádže bejzbalovú loptičku s Romanom.

Náhle sa k nemu otočila: „Nemôžete sa hrať niekde inde, drahý Phil?“

„Čo myslíš?“ opýtal sa, akoby slovo *hra* nepoznal.

„Čo myslím?“ pozrela sa mu do tváre. „Predsa toto poskakovanie po parku.“

„Hostia si už na mňa zvykli,“ povedal vecne.

„To je čo za odpoveď?“ štuchla ho do rebier. „Toto nie je viliď, šliapeš po trávniku. Všimol si si, toto je udržiavaný trávnik... promenádný park...“ pomaly kráčajúc, hľadala slová, ktorými by vyjadřila niečo celkom samo-zrejmé. Keď sa však obrátila k Philovi, ktorý sa tváril, akoby jej slovám vôbec nerozumel, uvedomila si, že sa blíži spor o ďalšiu *samozrejmosť*. Toto sa jej stáva od samého začiatku spolužitia s ním: kde je Phil, všetko môže byť aj celkom iné! Fascinovala ju táto nesamozrejmosť daného, ktorú Phil svojím správaním roztváral a súčasne ju jeho provokujúce *prečo?* dráždilo.

Aj teraz potrebovala obhájiť jednu samozrejmosť, ku ktorej sa správal povýšenecky: „Drahý, toto je park pre ľudí, aby sa tu liečili...“

Kráčal vzpriamene, akoby vystupoval na stupeň víťazov.

„Pozri sa, celkom ste ho udupali. Toto nie je ihrisko.“

Phil sa díval pred seba a videla, že ju neberie vážne.

„Toto je park, nevšimol si si, Mr. Povýšený?“

Povýšencstvo. Mal ho zasadené v povahe a potom mnohokrát umocnené americkou kultúrou, porozumela už skôr. No ešte viac než ono samé ju provokovalo, keď mnohí známi, študenti alebo susedia považovali tento charakterový nedostatok za šarm. Na túto zá-

menu bola citlivá a aj teraz jej napadali príklady naivných nepochopení. Po páde komunistov sú Američania takí šarmantní! Zlost' so žiadostou sa jej v duši zmiešali ako výbušná zmes a tá vystrelila do ruky spájajúcej ich dve telá. Prstami prudko zadrpla Philovi do kože.

„Čo robíš?“ prudko sa k nej otočil.

Najprv pocítila zahanbenie, že sa neovláda, ale skoro nato prišiel pocit uspokojenia: slovami by sa takto brániť nevedela, ale telom áno, telesne s ním dokáže komunikovať oveľa rovnocennejšie. Ba niekedy i víťazne!

„Je to zvláštne, Ema,“ náhle ju prekvapil nečakaným tónom, no hneď pochopila zradu. „Títo ľudia sa skoro vôbec nehýbu. Sedia na lavičkách a iba sa pozerajú.“

„Phil!“ pozrela na neho sklamane. „What´s up?“

„Na všetkých lavičkách, všimni si to, iba sedia celé hodiny a pozerajú sa.“

„A to sa v *úžasnej* Amerike stať nemôže!“ rýchlo dodala. Súčasne s tým, ako tá veta doznela, uvedomila si jej dôsledky. Phil známym spôsobom stíchol. Keď si občas dovolila byť ironická voči niečomu americkému, nadhlo prestal komunikovať.

Tú poznámku o Američanoch, čo nevedia ticho sedieť na lavičke, nemyslela zle, nijako ňou nechcela Phila nazlostiť, skôr ho iba podpichnúť. Bolo to v jej povahe a Phil jej často dával príležitosť pre malé bodance. Iritovalo ju jeho bezohľadné správanie – veď i teraz skáče po upravenej tráve v parku, zatiaľ čo domáci ľudia si nedovolia vykročiť z chodníka, prejsť po trávniku a dokonca sa ponad neho ani len hlasno porozprávať. Zato Phil s ľahkosťou a rád vybočoval z chodníčkov. Často a provokatívne šliapal nielen po trávnikoch, ale i po iných verejných priestoroch pre verejnosť *zamknutých*. Uvedomovala si presne, ako si tie slovenské trávniky a verejné priestory ľudia zatarasujú sami svojimi konvenciami a strachom, na druhej strane si však nebola istá, či Philovo rozbíjanie bariér na Slovensku nie je viac pyšné než múdre. I preto mu priamo či nepriamo adresovala odsúdenie: namyslený Američan!

A predsa ju práve to, prečo videla Phila ako vyzývavého a slobodného človeka, priťahovalo najviac. Obdivovala ľahkosť, s akou dokázal na základnej škole hovoriť so žiakmi o ľudskom tele, vzťahoch a sexe. Ako netradične sa pozeral na slovenskú literatúru, ako rozkladal zažité predstavy o úlohe žien vo vzťahoch, čo si myslel o móde, ale potom aj o vlastenectve, o peniazoch a podobne. Páčila sa jej táto misia v stuhnutom prostredí zakomplexovanej stredo európskej krajiny, z ktorej sama pochádzala, zobúdzanie na zaspatej univerzite v Bratislave, na stredných školách a potom všade a denne, kde Phil

stretával ľudí. S vášňou a uspokojením sa zúčastňovala spolu s ním na tej jazde už takmer dva roky, a predsa na druhej strane pociťovala potrebu brániť či akosi obhajovať tú slovenskú pomalosť, možno lyrickosť... Čo to vlastne je?

A to sa v úzasej Amerike stať nemôže..., počula vlastné slová. Nie, nebola to chyba, premietala si situáciu, ale Phil sa k nej otočil, akoby tú poznámku ani nepočul a zmenil smer chôdze. „Poďme si sadnúť do Grandu,“ navrhol.

Ema sa usmiala a pozrela sa Philovi do očí, akoby bol záchrancom, ktorý ju vytiahol z plytkej vody. Trochu spomalila a prstom ruky mu utrela dve kvapky potu na čele. „Nie že si tým športovaním ublížiš, milý!“ Nahla sa naznačujúc bozk, ale nedotkla sa jeho tváre. Miesto toho ho ráznejšie chytila za rameno a vykročili smerom k hotelu.

Vybrali si miesto v rohu záhradnej reštaurácie, nad ktorým sa rozkladala hustá koruna stromu. Ema si objednala kávu a obaja veľký miešaný nápoj, ktorý sa možno chcel podobať na americké longdrinky. Všimla si, že Phil v duchu posudzuje jej šaty. Našla ich doma, po mame. Skôr než o nich však potrebovala hovoriť o rodičoch. Vždy, keď sa stretne s Philom, vypadávajú z nej zážitky z domu, ako keď na jeseň strom zhadzuje listy. Ani nepostrehla, kedy im dievča donieslo objednané pitie, a podopierajúc si hlavu na mostíku z prepletených prstov rozprávala o otcovi. Zmeškal vlak do budúcnosti a ustrnul v póze spravodlivého v nespravodlivom svete. Vedela, že Phil nezdíela jej prísnosť voči rodičom, ale zdôvodňovala si to tým, že ich poznal iba veľmi povrchne.

Videla, ako Phil pochybovačne krúti hlavou, no rozhodla sa, že dnes mu nedá príležitosť obhajovať jej rodinné prostredie. Čo len môže vedieť o rodine? Túto výčitku vzniesla zakaždým, keď jej dohovárať kvôli vzťahu s rodičmi.

„Rodina je mýtus, Phil. Tomuto nerozumiem, žiješ exemplárne *nerodinným* spôsobom a rozvíjaš veľké rozprávanie o rodine.“

Neodpovedal jej. Namiesto toho jej hovoril o rodine ako kultúrny antropológ: rodina je priestor, kde končí tyrania objektivity a totalitného poriadku, naopak, v rodine je zárodok solidárnej spoločnosti.

„Nie, Phil, rodina je *psycho*, skrývané násilie,“ zaprotestovala Ema a na stôl položila slnečné okuliare. Chvíľu hľadela Philovi do očí a potom sa pozrela dookola po priestore záhradnej reštaurácie.

„Poviem ti jeden príbeh, Phil. Mala som štrnásť rokov a bol u nás na návšteve jeden chlapík z Ukrajiny. Oleg. Chodil raz do roka na Slovensko, spolupracoval tu s nejakými vedcami. Vždy bol bez peňazí, musel prespávať u rôznych kolegov, a tak ho aj otec občas dotiahol k nám domov. Všetci ho obdivovali, aký je vedec, ovládal

alternatívnu medicínu, mal plno patentov, šírili sa o ňom legendy. Mne však bol od prvého stretnutia podozrivý, takýchto úchylov odhalím hneď. A potom, v jeden večer sa predviedol.“ Ema zamierila pohľadom do Philových očí, po krátkom sústredení vydýchla, do kávy si vliala smotanu a pokračovala v rozprávaní: „Oleg hovoril o svojej rodine, bol na ňu hrdý a vtedy spomenul, že jeho žena je veľmi dobrá, že ho miluje, ale že občas býva hysterická. A pochválil sa, že vie, ako jej stavy riešiť. Pozná taký *bod* na jej tele, ktorý keď stisne, ženu opustí zúrivosť a razom sa upokojí. A ona mu je za to vďačná. Dobré, však?“ Ema zo trikrát poklopkala okuliarmi po stole. „Pamätám sa, ako na neho v úžase hľadeli môj foter a mne to prišlo obskúrne. Potom Oleg povedal, že podobný bod objavil aj na tele dcéry, stačí ho stlačiť a funguje rovnako dobre. To bol des, poviem ti.“

Ema pustila okuliare a lyžičkou si pomiešala kávu. „Mama mlčala, otec sa usmieval, dodal nejaké žarty a povzbudený Oleg s hrdosťou hovoril o rodinnej harmónii. Ruština mi nikdy nešla, ale slovo *poceluj* si zapamätám navždy. Vieš, čo znamená? Neveril by si. Oleg povie svojej žene poceluj a ona ho pobožká. A ak sa jej nechce, čo sa jej, pochopiteľne, stáva, uhádneš, čo urobí Oleg?“ Ema prestala miešať kávu a pozrela sa na Phila.

„Pozná bod...“ odpovedal.

„Presne tak.“ Ema zdvihla šálku s kávu, stále hľadiac na Phila.

Ten po pár sekundách mierne pokýval hlavou: „Ema, to je jeden nešťastný príklad.“

„Nie, Phil,“ povedala presvedčivo a šálku bez toho, aby si z nej odpila, položila späť na stôl. „Toto je príklad charakterizujúci skoro všetok rodinný život. Vravím, mala som štrnásť, ale ja som cítila poníženie, už vtedy ma to urážalo, bola som ponížená za tie dve ukrajinské ženy. Mama mlčala, nosila chlebíky, obsluhovala, Oleg tému živo rozvíjal a môj apuš sa spokojne usmieval a dokonca Olegovi pritakával. A to bolo to najväčšie sklamanie. Myslela som si, že mu aspoň niečo povie, ale on sa len slizko usmieval. Kebyže otec Olega chytil pod krk a vyrazil ho z dverí... tak som si predstavovala otca. A zatiaľ on, nechcem to ani domýšľať, ale ja som sa v nasledujúce dni skutočne bála, že ma objíme, že sa ma len tak dotkne, tak skúmavo... rozumieš mi.“

„A nedotkol sa ťa, Ema.“

Poznala Philov karhavý tón a náhle si uvedomila, že je veľmi slabá; akoby z nej vytekol dnešný prídel energie. Mrzelo ju, že jej Phil nerozumie. Ale dnes sa od počiatku správal tak, akoby jej nechcel rozumieť. Čo sa s tebou deje, človeče? Ako veľmi sa tešila na spoločný čas s ním a ten sa začína takto mrzuto. Opatrne zdvihla plnú šálku a prvýkrát si odpila z kávy.

Phil si trochu nedôverčivým spôsobom premiešaval farebné ingrediencie v pohári. Sledovala ho a po chvíli mu poklopkala končekmi prstov po chrbte ruky.

„A ty?“ opýtala sa ho. „Stále si robil na tej správe?“

Phil prestal miešať nápoj. „Zistil som, že na Slovensku sú dediny, kde ľudia stále jedia psov a dokonca ich konzumujú obradným spôsobom.“

V intonácii, akou povedal tú vetu, objavila náznak arogancie a bojovne zareagovala: „Správaš sa ako naši profesori. Tiež narábajú iba s takými informáciami, ktoré pasujú do ich obrazu. Naozaj si nenašiel nič iné?“ Ema brnkla nechťom do Philovho pohára. „Nebuď taký!“ On sa však na ňu ani nepozrel, a tak pokračovala: „Nerozumiem, že ťa niekto platí za to, že sa špáraš v takýchto klebetách.“

Vzápätí, ako dopovedala, uvedomila si, že nedokáže držať emócie pod kontrolou. Odrazu pocítila dôsledky ich pretlaku v oblasti brucha, trochu viac sa naklonila dopredu a obe ruky si priložila na pupok. Zhlboka sa nadýchla a do vedomia sa jej vtlačila otázka, ktorá sa objavovala často v podobných situáciách. Ako môže žiť Phil bez emócií? Iste, býva mu niekedy ťažko, ale nikdy ho nevidela vybuchnúť alebo zakričať, nikdy sa nechýlil za brucho... V situáciách, keď je v nepohode, on iba hrozivo stíchnu. To je všetko a pre Emu tento spôsob správania sa ostával nepochopiteľný a iritoval ju.

Pozrela sa Philovi do tváre. Hľadel kamsi do zeme na konci záhrady a potom sa zhlboka nadýchla. Vždy ma tak vynervujú, spomenula si na rodičov a povedala si, že to nesmie viac prenášať na Phila. No vzápätí sa v nej čosi vzoprelo a energicky sa rozhovorila.

„Odkedy som na škole, mám pochybnosť o akademikoch a ich správach. Všetci tí mudrlanti na škole vynakladajú obrovské úsilie na to, aby došli k záverom, ktoré sú inak zjavné každému normálnemu človeku.“ Muž oproti nej však akoby nepočúval a stále nehybne hľadel do zeme. Čo sa to deje? Hej, počúvaj ma! zakričala vnútorným hlasom a potom už tým hlasným vršila obvinenia na adresu svojich učiteľov. „...profesúry, docentúry... to je iba taká chlapčenská hra, a skutočná autorita nikde! A vieš, čo je najhoršie? Že tej hre na škole decká veria, teda aspoň väčšina stále áno, to všetkých akademikov iba utvrdzuje v ich dôležitosti!“

Keď stíchlala, vzpriamila sa a v okamihu zbadala Philovo znechutenie.

„Prosím ťa, Ema, nebuď ako ostatní.“

Panebože, ako neznášala takéto situácie! Ich rozhovor ustrnul skôr, ako sa vôbec začal, a ju to deprimovalo.

„Máš na viac, Ema, keď prestaneš dookola posudzovať.“

Poznala Philovu náročnosť, ale sama si pred ním nemohla dovoliť podobne prísne hodnotiť iných ľudí.

„Dobre, Phil, ok, zmeň už fejs, prosím, nebuď taký vážny,“ zmierňovala situáciu. Stávalo sa častejšie, že ju Phil takýmto spôsobom zahriakol a neniesla to vždy ľahko. Vysvetľovala si to jeho vekom a potom i povahou – jeho *tútorskou* povahou. Áno, to je ono – *tútorská* povaha, dokázala ju v tejto chvíli prvýkrát pomenovať.

Ema si konečne odpila z pohára, v ktorom všetok ľad bol už dávno rozpustený.

„Spomínaš si, ako som ti vravela o tej vernisáži?“ pozrela sa Philovi do očí rovnocenne. „Vystavovali tam asi dvadsiati šperkári z celého Slovenska. Pekné kúsky, a mal by si to vidieť, aby si neumrel ako výtvarnícky ignorant,“ dodala rozmarne, pričom zvlášť zdôraznila slovíčko *neumrel*.

Bol od nej starší o dvadsať rokov a v nejednej poznámke si zvykla narážať na jeho vek, šedivé vlasy, vrásky na tele, ale i na jeho divné spôsoby muža stredného veku. Prvýkrát s tým začala pred rokom, keď oslavovali jeho štyridsiatku. Bola to veľká párty v Bunkri, kde si uvedomila zradnosť časomieri, ktorou ciachujeme svojich blízkych: kdeže, jej posmech z Philovho veku nebol zlomyseľný, ale obdivný! Žila s príťažlivým mužom, ktorého jej závideli mnohé spolužiačky. Phil bol kamarátsky človek a neustále k sebe priťahoval mladých ľudí. Zaujal ich svojimi nekonvenčnými spôsobmi; napokon, keď sa objavil v deväťdesiatom roku na fakulte, bol pre mnohých mladých ľudí najpôsobivejším príkladom sebavedomej a slobodymilovnej časti Ameriky. Ale že ho mali radi stále, že milovali jeho semináre, jeho odvážne diskusie na stále zatuchnutej akademickej pôde a radi ho vyhládávali v súkromí, nebolo dané iba jeho pasom, ale skutočným šarmom osobnosti. I na tej narodeninovej párty v Bunkri Ema videla, že Phil bol duchom oveľa mladší ako väčšina jej vrstovníkov. A predsa narážky na jeho vek mali isté oprávnenie. Mal mladícke spôsoby, liberálne názory, ktorými vyrážal dych i dvadsaťročným študentom, no predsa sa od nich líšil svojou *náročnosťou*. Možno to bolo dané jeho americkým pôvodom či osobnostným založením, to Ema nemohla presne rozoznať, no bol až aristokraticky náročný na vzdelanie, dobré jedlo, víno, šaty, celkovo na spôsoby. Chodieval trochu ležérne, no vždy elegantne oblečený, používal kvalitnú kozmetiku, nosil značkové topánky. Nikto ho nevidel ísť s ruksakom, s igelitkou v ruke, nikdy sa neopil, nezosmiešnil, nespoutil sa pri behu na vlak. Presne sem mierili uštipačné poznámky Emy – si starý... Za jeho náročnou dôstojnosťou však bolo cítiť energiu chlapca, pre ktorú tak dobre rezonoval s mladými ľuďmi. Mal doktora z dobrej univerzity, čítal náročnú literatúru, písal do rešpek-

tovaných časopisov. Na Slovensku prednášal, chodil na besedy po rôznych školách, viedol kurzy angličtiny a písal štúdiu pre newyorškú nadáciu. Vďaka jeho dobrému vkusu ho študenti a priatelia pozývali na kultúru, no ďaleko najlepši výkon podával ako znalec a obdivovateľ ženskej krásy. Hoci bol vyhľadávaným spoločníkom pre mnoho dievčat a žien, milencom bol iba pre jedinú. A ak si mohla Ema v niektorých prípadoch dovoliť uštipačné poznámky na Philov vek, narážky na jeho spôsoby či správanie sa muža stredného veku, tie sa nikdy netýkali jeho umenia telesnej lásky.

„Čo si mi chcela povedať o tej vernisáži?“ pokojne prehladol poznámku o svojom veku.

„Vystavoval tam aj kamarát a vieš, čo vymyslel?“ Ema sa zamyslela a slamkou podvedome brnkala do Philovej ruky. „Požiadal mňa a ešte ďalších týpkov o malú službu, vraj aby sme sa čo najviac motali pred jeho expozíciou. Zaujímavé, však? A ono to fungovalo, skutočne. Čím viac ľudí sa zbehlo na jednom mieste, tým viac to priťahovalo ďalších a ďalších návštevníkov. Mal úspech.“

„To ste naozaj urobili?“ Phil hľadel na slamku, ako poskakovala po chrbte jeho ruky.

„Je to zaujímavé. Len tým, že sme sa schádzali a rozchádzali pred Ivanovými panelmi, pritiahli sme mu najviac ľudí.“

„Zaiste predovšetkým ženy,“ povedal Phil a hneď nato sa slamka v Eminej ruke premenila na bodnú zbraň. „Je v tom stále ten istý a jediný záujem o Casanovu,“ zdvihol pohľad od stola, pričom rukou nepohol a neprerušil tak bodavé spojenie s Emou. Tá na chvíľu povolila tlak v slamke, aby sa pozrela na červený krúžok, čo vytlačila do kože, a na novom mieste sa opäť zaryla do Philovej ruky. Nehýbal ňou a pokračoval: „Samičky vždy dávajú prednosť samcom, o ktorých prejavujú záujem aj iné samičky.“

Pozrela sa mu prísne do očí, ale tým, že ho nechala pokračovať, akoby uznala jeho vysvetlenie.

„Samec, o ktorého prejavujú záujem iné samice, už prešiel *výberom*, a teda je potenciálne vhodnejší na reprodukciu. Keď už dokázal svoju úspešnosť, je stále viac žiadaný,“ dopovedal a zobral Eme z rúk slamku. „Dáš si ešte niečo?“ opýtal sa a slamku vrátil do pohára.

Ema prikývla a odbehla si do reštaurácie.

Phil objednal dva džúsy a prvýkrát od príchodu do záhradnej reštaurácie si pozornejšie prezrel hostí.

Mal rád toto mestečko, zvykol si na jeho obyvateľov, atmosféru, no v Rajeckých Tepliciach nežil kvôli klíme, príjemným kopcom či termálnej vode. Keď ho život v Bratislave trochu unavil, presťahoval sa kvôli Eme. Tá, hoci ďalej študovala v Bratislave, voľný čas trávila s ním v Žiline a predovšetkým tu, v Tepliciach.

„Rozmýšľala som, že život v kúpeľnom meste ti musí vyhovovať,“ povedala Ema veselo, keď sa vrátila k stolu.

„To ti napadlo na toalete?“

„Vieš, že áno? Počúvala som ženy. Iba v kúpeľnom meste je možné, aby sa ľudia na záchode o svojich fyziologických procesoch aj dobre porozprávali. Rozumieš? Tu sa všetko telesné reflektuje. Tu nestačí len fyziologicky prežívať, tu je nutné o tom všetkom premýšľať a zoširoka diskutovať a to sa ti páči, či nie?“ pozrela sa na neho cez privreté viečka. „Myslím, že je to dobré miesto pre teba.“

„Vážne?“

„Intelektuáli a pacienti sú si v kúpeľoch takí podobní...“

„A aké choroby sa tu liečia?“ Phil nereagoval na Emino podpichnutie.

Jazykom si prebehla po napnutej hornej pere. „To si za rok ešte nezistil? Náhodou nie sexuálne poruchy, iba kosti a hlučné dýchanie... napokon, i to je dosť sexi.“

„Nebud' nevkusná, Ema!“ napomenul ju spôsobom, ktorý ju vzrušoval.

„Mimochodom, objednal si?“ Len čo to vyslovila, prišiel čašník a položil na stôl dva vysoké poháre.

Vtedy v rovnakom okamihu obaja zdvihli pohľady, pozreli na seba a Ema sa nahlas zasmiala. Usmial sa aj Phil.

Už je dobre, vedela Ema. Už sa usadili na vratkom plavidle.

2.

„Nie si v pohode,“ povedala ticho a ešte bližšie sa posunula k Philovi. Sedeli vedľa seba na širokej posteli, nohy vystreté a chrbtami sa opierali o hrubú deku zavesenú na stene. Pohľady im smerovali do priestoru obývacej miestnosti. Jej farba sa menila podľa pohybu slnka po orbite, tieň vecí sa šplhali po okrovej stene a horúčavu v izbe riedil chladnejší vzduch zvonku. Pritekal cez otvorený balkón a spolu s ním do izby vpadali občasné zvuky z niekoľkých priľahlých ulíc. Zvečerilo sa.

„Nerob si starosti, Ema.“ odpovedal jej ticho.

Obrátila sa k nemu a rukou mu prešla po strnisku na tvári.

„Všetko je v poriadku, iba myslím na Paula. Dnes mi má volať, či dostal povolenie.“

Ema o tejto záležitosti vedela málo, no videla, že Philovi na nej veľmi záleží. Tušila, že Phil pomáha svojmu známemu z Michiganu založiť v Košiciach pobočku nejakého inštitútu, ale viac sa nedozvedela.

„Keďto vyjde, poviem ti,“ dodal.

Rukou mu naznačila, že môže naliať víno. Jasné, že ju to zaujímalo, chcela vedieť viac, ale teraz už nenaliehala. Mala chuť na víno a potom iba byť s ním, nič neriešiť, iba byť spolu – jednoducho, ako je obloha nad zemou. To stačí.

Vo Philovi už niekoľko týždňov rástlo niečo nové, cítila to z neho aj teraz. Nepokoj a nový nápad. Nebola v tom iná žena, to by cítila inak, je to niečo chlapské či možno chlapčenské, nejaký nový projekt. Phil, to je *projekt*, tak ho poznala. Dnes je s ňou, zajtra s ňou a s priateľmi, potom ešte poldeň spolu, ale to už bude spoločnosťou zasýtený, už sa bude odťahovať. Potrebuje prácu, svoj projekt, sedieť sám za stolom. Uprene hľadela na ten kus nábytku naproti, ktorý jej zakaždým odtiahne partnera i milenca. Písací stôl.

Po chvíli však opustila myšlienky, ktorými ho hodnotila. Phil robil na polici, ktorá stála vedľa postele, priestor pre fľašu a dva poháre. Tam, na konci radu s knihami, je miesto pre ich večerné vína. A teraz, keď zdvihol poháre a otáčal sa s nimi k Eme, rukou nechtiac zavadil o ľahkú, voľne položenú knižku. Zošmykla sa na posteľ a Ema skôr, než si vzala do ruky pohár, načiahla sa po nej: Rozhovor osvietenej duše s neosvietenou.

„Čo to máš? Toto som u teba ešte nevidela.“

„Jakub Böhme,“ povedal akoby mimochodom a odpil si z červeného vína.

„Čítal si to?“

Phil sa na ňu skúmavo pozrel, otázku počul, ale neodpovedal.

Jasné, mlčí, pomyslela si. „Ale i tak počúvaj,“ začala pomaly čítať. „Duša učinila, ako jej diabol radil, a predsa nespoznala, že to bol diabol; nazdávala sa, že to bol jej dôvtip a rozum.“ Keď nechala doznieť vlastné slová, obrátila sa opäť k Philovi, tentoraz nadšene: „Uf, to je presné!“

„To ťa tak nadchlo?“ opýtal sa prekvapene. Dal si ešte hlt vína a pohár vrátil na policu.

„Netušila som, že čítaš kresťanskú literatúru.“

Emu tiež odložila pohár s vínom, na polici zapálila dve sviece a potom sa vystrela na posteli. Ležala vedľa sediaceho Phila a zospodu sa mu pozerala na ramená, do tváre a vlasov. Dva nepokojné plamienky po novom osvietili tmavnúcu izbu a Philova vážna, zarastená tvár jej pripomenula tvár Krista. Na okamih ju tá podoba ohromila a krátko nato sa Phil k nej nahol. Dotkol sa jej vlasov, končekmi prstov prešiel po hrane ucha a potom po tvári, krku a tam na vrchu jej hrude pohyb ukončil a ruku nechal ležať. Nie celou váhou, ale predsa tak, že cez ňu musela pocítiť celú jeho *prítomnosť*. Konečne! Až keď človek číta knihu, naplní sa jej zmysel, rovnako porozumela jeho

dotyku: až keď Phil číta ju, až vtedy sa realizuje jej veľkosť: vtedy je uspokojujúco plná a živá. Phil sa už obrátil k nej, neodvratne iba k nej, a to vedomie v nej prebudilo viac než len zmyslovú radosť – ako keď sa uistíme, že platí poriadok sveta.

Dotýkali sa, ako sa dotýkajú konáre stromov stojacich blízko seba. Ema zabudla na knižku Jakuba Böhme, na tiene a Kristovu podobizeň, bez prerušenia hľadela do Philovej tváre a vo vedomí sa jej strácali konkrétne tvary. To je najkrajší zážitok, aký poznala: ich miesto vo vedomí zaplnilo chvejivé ticho ako najintenzívnejší zdroj dôvery v život.

To najdôležitejšie akoby sa rodilo v zabudnutí.

Keď sa vrátili tvary na miesta ich tiel, na stenu tiene, do úst dych, na dlaň dotyk, svet bol opäť časový, myseľ plná myšlienok a predstáv, telo hladné. Uvedomila si, ako sa Philova dlaň na hrudi mierne – navonok neviditeľne – vzdúva v rytme jej dychu.

Usmiala sa. Už som tu, akoby chcela povedať.

Ich milostné stretnutia mali veľa etáp a nie jeden cieľ. Nezáleží v prvom rade, či sú spojení svojimi telami alebo náladou, či to mužské a ženské sa dáva v emócií alebo v rozvážnej reči, ako a čím sa približuje rozkoš, čím sa zadržíava, dôležitý je erotický rám takéhoto stretnutia. A keď sa Phil pred chvíľou nahol nad Emu a položil jej dlaň na hrud', hore nad prsia, ich erotický rám sa otvoril. Od tejto chvíle už čokoľvek prežívali, bolo ich milostným stretnutím. A často ho Ema a Phil naplňali rozhovormi. Obaja boli vášniví: sexuálni a verbálni. Ich rozkoš pochádzala zo slov i pohlavia.

Prepojili sa im paže, pery a vlasy a ešte nie obnažené telá.

Erotika ako kultúra zmyselnosti vzniká v mysli, v predstavách rastie i upadá. A aj keď orgiastické vytrženie prichádza po splnutí tiel, ľudská animalita je prekonaná práve onou kultúrou pohlavnej lásky: skrze rozprávanie o sexualite začínajú dejiny človeka.

Phil a Ema, obaja obťažkaní slovami, nadaní umením rozprávania a pučení k neustálemu premýšľaniu tie dejiny radi udržiavali v posteli.

„Nevedia učiť,“ povedala Ema minútku po tom, ako obaja ustali v pohyboch uspokojujúcich ich prvú túžbu.

„Nevedia učiť?“ opýtal sa Phil ticho, a predsa mu v hlase spoznala chytrácky tón.

„Nikto to nevie,“ nehovorila kriticky, bola skôr zamyslená.

Phil sa už obrátil k nej a bude to tak po celú noc, možno po celý ďalší deň a nebála sa, že by mohla stratíť jeho záujem. Keď sa spolu ocitnú v bezpečí ich erotického rámu, už sa nezadrhne jedno ego o druhé, už môžu konať čokoľvek, budú v jedinom milostnom a uspokojujúcom spojení. Ona môže hovoriť o škole, učiteľoch alebo

o americkej kultúre, môže im padnúť na hlavu z police desať kníh, on môže odbiehať ku sporáku, vždy budú ladiť. Je to súlad, občas i veľmi pulzujúci, ale nie boj. Nad takéto chvíle nič krajšie v živote nepoznala.

„Na škole vlastne nevedia, čo s nami.“

Phil sa obrátil na bok, aby lepšie videl na Emu. „Nie je to jednoduché,“ povedal.

„Nemali sme lepšieho učiteľa, ako si bol ty. Všetci ťa mali radi.“

Phil sa usmial. „Mám taký dar, ktorý som zdedil.“

Ty si dedil? Od koho? napadli jej otázky. Nevedela nič o tých, z ktorých prišiel Phil na svet. „Od otca?“

Pozrel na ňu, akoby sa do nej chystal zahryznúť. „Od Sokrata, Komenského a Herbarta!“

„Aký vznešený pôvod!“ povedala štylizovane a štuchla ho. Vedela, že o rodičoch jej nepovie. Za dva roky z neho nevypáčila jedinú vetu o rodine.

„A nejaké ženy v rodokmeni nemáš?“

„Myslíš pedagogičky?“ Odtiahol jej ruku, ktorou ho štuchla do brucha a ktorá bola stále pripravená na ďalší bodanec. „Samozrejme, že mám! Berta Petersennová, Minna Specht, Gertruda Bondy, mám pokračovať?“

„Nejaká Hallová sa tam nenájde?“

„Nájde, Emuška, ale tá sa spreneverila výchovnej myšlienke.“

„Aha, tak to som zmúdrela!“ Ema opäť vystrela k Philovi ruku, aby aj neverbálne do neho štuchla. Chytil jej ju a hrozivo privrel oči.

„No nič, nebudem ťa viac trápiť.“ Ruku si pritiahla k sebe a myšlienkami sa vrátila na počiatok vlastného uvažovania. Po chvíli povedala: „Vieš, je to tam úbohé. Keď stretnem Lapina, tak stretnem vždy didaktika, keď Nového, tak štylistu, čo nevidí študenta, iba svoju teóriu. Keď hovorí Jamez, nehovorí človek, ale odborník na devätnáste storočie a Píťová učí iba to, čo si stihne prečítať večer pred prednáškou.“

Phil sa nahol po pohár.

„A keď si prišiel ty, bolo jedno, či si učil Joycea, Blakea, či preklad, bol si tam vždy ako človek a predovšetkým si tam bol kvôli nám.“

Keď dopil víno, opäť si dolial a pohár nechal na polici. Lahol si na ten istý bok a ruku položil Eme na rameno. Ešte predtým jej prstami prešiel po hrane bavlneného trička a opálenej pokožky.

„Pochopil som,“ povedal po chvíli, „že ak chcem dobre učiť, musím klásť otázky, na ktoré neexistujú odpovede.“

„Čože,“ zasmiala sa. „Aké otázky?“

„Na ktoré neexistujú odpovede... iba cez ne sa môžeme stať vzdelaní.“

„Veľa piješ, Phil.“ Posadila sa a z police si zdvihla pohár.

Posadil sa aj on s tvárou naproti Eme a uprene sa jej pozrel do očí. Ona však pred seba nadvihla pohár a tak sa medzi ich tvármi rozhojdala hladina vína. Obaja videli, ako sa na nej odrážajú svetlá dvoch sviec.

„Minule mi napadlo, Phil,“ prehovorila, „že mám iný sex s tebou a rovnaký sex s Pítovou.“

„Čože?“ Chvíľu sa díval cez pohár Eme priamo do očí a potom odrazu pochopil pointu jazykovej hry a začal sa smiať. Nie hneď nahlas, postupne, najprv sa mu rozžiarila tvár, zdvihli kútiky zatvorených úst a potom ramená a nakoniec celá hrud' sa mu natriasala od vnútorného smiechu.

„Aj so Shakespearom mám iný sex, ale zato rovnaký s Magdou,“ pokračovala rozmarne Ema.

„Ty máš sex so Shakespearom...“ zabával sa Phil. „To je výborné, áno, Američania a Briti majú sex stále, to iba tu na Slovensku je sex chvíľková udalosť!“

Ema sa naposledy napila a pohár opatrne položila na policu k Melvillovi.

Sedeli naproti sebe a vyzliekali sa.

„I dievčatá v škole učíš tak, že im kladieš otázky, na ktoré nie je odpoveď?“

„Tým sa pozerám do očí.“

„Tak potom rozumiem, že ti učiteľovanie toľko chutí. Mne milovanie chutí viac.“

Spojili sa nutne a slobodne odrazu, na veľa spôsobov. Začala sa noc.

Raz jej povedal, že iba pri nej zažil to, že každé milovanie je iné. Iba s ňou sa nikdy neopakovalo! A dvadsaťročná dievča pochopilo, že je to viac než telom spôsobené tvorivosťou ich ducha, onou erotickou kultúrou. Phil vedel, že to Ema vedela, a to mnohokrát znášovalo príťažlivosť, ktorá ho k nej viazala.

Spojili sa opäť, vstúpil k nej od západu a potom, keď z jej tela na východe, z jej všetkých pohybov čítal prehlbujúcu sa slasť, vtedy začal vyzvárať telefón.

Vedia to obaja: v takýchto chvíľach sa nedvíha.

Phil však urobil pohyb, cez ktorý Ema zaraz pochopila, že chce túto dohodu porušiť.

„Nie...“

„Emuška.“

„Nie...nie, nie, nie... Phil.“

„Je to dôležité, veľmi dôležité.“

„Nie,“ zaprosila.

„Musím.“

„Paul?“

„Áno...“ dvihol sa od nej a vstal z postele. „Emuška, počkaj ma.“

„Zavolá neskôr.“

„Toto je naozaj dôležitý hovor,“ hodil na seba deku z postele, zapol stolnú lampu a usadil sa v kresle. Keď telefón opäť zazvonil, zhlboka sa nadýchol a len trochu upokojený zdvihol slúchadlo.

„Áno, prosím.“

Ema nemohla počuť hlas z druhej strany linky – plynul dlho, lebo Phil mlčal.

„Aha...“ iba pokývol hlavou a opäť pozorne počúval.

„A prečo?“ pri tejto otázke sa Phil usmial a lepšie sa zakryl dekou.

„Áno, áno, je to tak... Nie, to je v poriadku.“ Po týchto slovách opäť stíchol, pričom sa mierne usmieval a pokyvoval hlavou. „Áno, niekoľkokrát tu bol,“ prikývol.

Ema ostala ležať na posteli a po chvíli na seba natiahla osušku. Celá sa pod ňou schúlila, oddane hľadela na svojho milenca a uvedomovala si, ako postupne vyhasína jej vystupňovaná vášeň. Chvíľu ten odchod sledovala neosobne ako prírodný jav, no po chvíli jej pozornosť opäť pritiahli Philove slová do telefónu. Hovorí s Paulom o novom projekte. Zdal sa jej rozkošný, nahý pod dekou a trochu sa na neho zaškerila. Avšak on, zaujatý rozhovorom, si ju nevšimol. A potom si uvedomila, že hovorí slovensky. Zvláštne. Žeby aj Paul hovoril slovensky?

Ešte viac sa zakrútila do osušky a začala vnímať význam jeho slov: „Nie, to vám nemusí byť ľúto, určite nie... Vôbec neobťažujú.“

„Hovoriš s Paulom?“ opýtala sa.

„Aj so sestrou, áno...“ odpovedal neznámemu na druhej strane linky. „Určite by som vám to povedal... Áno. Minule sme spolu hrali tú čínsku hru... áno, go... je to klasická hra čínskych panovníckych dvorov, ale tiež samurajov a mníchov v Japonsku... Áno, možno štyridsať storočí.“

„S kým to hovoríš, Phil?“ Ema sa hlasnejšie ozvala spod osušky.

Nie, nemusíte sa znepokojovať, tá hra rozvíja chlapcovo poznávanie iným smerom, než sme bežne zvyknutí... Drevo, kameň,... áno, presne tak, čierna a biela.“

„Phil!“ tentoraz už Ema z postele kričala.

„Starí Číňania považovali go za jedno zo štyroch základných umení rozvíjajúcich najvyššie duchovné hodnoty...“

Vtedy to prišlo Eme absurdné. Phil jej ušiel z postele, aby sa porozprával o čínskej hre! Došla jej trpezlivosť a poriadne nahlas, aby to bolo počuť i v telefóne na druhej strane linky – nech už tam bol ktokoľvek, – začala vykrikovať: „Hrajte go a rozvíjate ducha!“

Phil podráždene zakryl rukou slúchadlo: „Prosím ťa, buď ticho!“ Konečne sa obrátil k nej. „Ema, nechcem žiadne scény.“

„S kým hovoríš?“

„Volá suseda, jej deti sa ku mne chodia hrať,“ odpovedal.

Ach, deti! Musela sa zasmiať. Deti... Jej hnev sa rozpustil ako zrno instantného nápoja. Opäť sa schúlila do kľbka a pobavene pozerala na Phila. Vlnená deka mu zakrývala telo od brucha nižšie. Koža na prsiach mu ovisala, na ramenách videla prvé hnedé fliacky, čo sa raz premenia na starecké škvrny. Predstavila si ho vo veku starého muža a pocítila voči nemu obdiv. I vtedy bude krásny.

„Naozaj, je to úplne v poriadku,“ pokojne diskutoval. „Je to nádherná hra, rozvíja chlapcove pozorovacie schopnosti... Áno, v Japonsku bola dokonca predpokladom pre kvalitné vzdelanie a na vojenských školách sa vyučovala ako povinný predmet.“

Ema nerozumela, kde berie toľko trpezlivosti pre deti. Lepšie im rozumel a tvorivejšie trávil s nimi čas, než ktorýkoľvek rodič. To ona nevie a pochybuje, či to vôbec dokáže aj ako matka. Výchova, to je Philova téma, *vychovával* by celý svet!

Vo chvíli, keď práve počúval hlas ženy v telefóne, Phil sa zadíval na búchajúce balkónové dvere. Rukou prikryl slúchadlo a po druhýkrát od odchodu z postele sa pozrel na Emu: „Nevidíš, že je prievan? Zavri ich!“

Ema zagánila, namrzene vstala, osušku nechala ležať na posteli a pristúpila k otvoreným dverám na balkóne.

On sa baví so susedou, švalo ju a opäť si uvedomila, aký je Phil príjemný spoločník pre druhých ľudí. Nie div, že ho majú radi, keď sa tak ochotne s nimi dokáže rozprávať *o všetkom*. Zacítila na tele chlad prichádzajúci zvonku a na koži jej nabehli zimomriavky. Pobavene sa na seba pozrela, odhora až dolu: po celej koži zimomriavky.

„Ema!“ v izbe sa ozval prísny hlas. „Si nahá, nemusíš sa na balkóne ukazovať všetkým susedom!“

Keď ju zasiahol Philov ostrý hlas, vyduril ju ako zranené zviera.

„Ty bastard!“ zaskučala. Stisla pery, zabuchla balkónové dvere a zvalila sa na posteľ, kde sa zakrútila do mäkkej prikrývky.

II.

1.

Napil sa vody, ešte raz sa pozrel na hodinky a vrátil ich do ruk-saku. Horúčava trvala už dva týždne a teplý vzduch v lepkavom vagó-ne prehlboval jeho malátnosť. Uvedomil si, že v Štiavnicí lepšie zná-šal tropické teplo. Prežil v nej dva týždne, ale horúčava ho ani raz ne-obťažovala tak naliehavo, ako v tomto vlaku. V kupé bol sám, rýchlik pomaly stúpala Horehroním a o dve hodiny by mal vystupovať v Koši-ciach. Vodou si ovlažil čelo a krk a pohodlne sa rozvalil cez dve se-dačky.

A keď si spomenul na Štiavnicu, automaticky mu vo vedomí vy-stúpila Kalvária a dve ľalie. Ešte raz sa napil. Zvláštno, sprvu to vy-zeralo ako zhoda okolností, ale keď včera dostal aj druhú ľaliu, po-rozumel, že tie udalosti spolu súvisia a miera presne na neho.

Filip akoby obýval dva svety súčasne, ten bežný, spoločne zdie-laný s kamarátmi, spolužiakmi, s mamou, s cestujúcimi vo vlaku a potom svet *zázračný*, ten ukrytý za zrakom, za schopnosťou jedno-tlivca uchopovať a riadiť. Obýval ich oba, hoci prechody medzi nimi mu spôsobovali dosť trápenia a vnútorných zmätkov. Aj teraz riešil rébus: Z akého sveta pochádza udalosť na Kalvárii a o čom hovoria dve biele ľalie?

Jemu sa naozaj pripomenulo niekoľko príbehov, ktoré počul v detstve a v ktorých biela ľalia znamenala pozvanie. Bola symbolom počiatku, zasvätenia, znamenala prvý krok – vtedy v detstve. Všetko bolo nevšedné. To bol možno základný pocit z detstva: obýval ma-gický a kráľovský svet, otvorený, živý a bezpečný. A predsa sa roz-plynul. Náhle a isto ako jarný sneh.

Tá ľalia, z akého je sveta? pýtal sa aj teraz, sto kilometrov vzdia-lený od Štiavnice. Najprv osamotený vo svojom kupé driemal, ale na Horehroní, kde vlak už pomaly stúpala do hôr, sa Filipova myseľ

prebudila ako po dvojitej káve. Ako tomu rozumieť? Mal veľa zažitého, veľa silných lekcií, ale mnohé poznanie mu namiesto poučenia život skôr sťažovalo.

Biele lalie. Je to veľká náhoda alebo aj odkaz na čosi významnejšie? Otec vravel o *pozvaní*. Lenže je možné brať takéto rozprávanie a dokonca i otca vážne? Otec bol a nie je. Jeho dôveryhodnosť je podobná trvácnosti odtrhnutého kvetu.

Filip stiahol nižšie okno a navonok celkom nepohnute sledoval ubiehajúce obrazy uvädnutej krajiny. V jeho mysli však pohyb nezastal, práve naopak. Veď asi niet väčšej drámy v človeku, ako zrážka predstáv s hmatateľnou realitou, zrážka imaginárneho a vecného. To iskří, zvyšuje horúčosť i spaľuje.

Filip si včera ten krásny kvet nevzal, nepokračoval v ceste s kamarátmi, nedaroval ho panej na vrátnici, dievčaťu vo vlaku, ani ho nezobral mame, lež schoval sa pred všetkými a opakoval staré cvičenie: Čo je reálne a čo vymyslené? Čo nepodstatné a čo podstatné?

Nebolo by to možno preňho zložité, keby si nepamätal, čo mu o lalii rozprával otec. Príbehy poza školu. Lalia v indickej rozprávke, v stredovekej legende, na stole alchymistov...

Myslel si, že už vie rozlišovať medzi snom a realitou, lenže ten rozdiel je zrejmy iba na prvý pohľad. V prežívaní jednotlivých udalostí rozdiel medzi nimi nie je taký zreteľný. Navyše, keď väčšinu obrazov zasiali rodičia, vtedy je zdravé rozlišovanie mnohonásobne sťažené.

Vlak prešiel cez niekoľko tunelov a pred Telgártom sa Filipovi otvoril výhľad na mohutný masív Kráľovej hole. O pol hodinu, už na východnom Slovensku, rýchlik minul Dobšinskú ľadovú jaskyňu a po chvíli prešiel bez zastavenia osadou Stratená. Práve tu zvykol Filip vystupovať z osobného vlaku, keď chodil za Andrejom. Bol to jediný človek, s ktorým udržiaval bližší vzťah. Možno iba jemu povie o podivnej udalosti s laliou, pomyslel si. Ešte ho čakal mesiac prázdnin, a hoci slúbil mame, že jej pomôže s nejakými úpravami bytu, mal pre seba dosť času. Túžil ísť von, niekoľko dní stráviť v horách, s Andrejom pochodiť nové doliny, pár nocí prespať vonku, to vyvetrá hlavu! Okrem toho sa tešil na čítanie, mal odloženú celú kopu kníh, na ktoré nemal čas cez semester.

A opäť tunel, viac zmiešaných lesov a potom už Filip pozdĺž riečky Hnilec sledoval rameno nádrže a napokon i celú Palcmanskú Mašu. Obec Dedinky, vlak zastal. Filip nevnímal skromný pohyb na nástupišti, hľadel na nádrž. Na jej hladine spočívalo zo desať rybár-

skych člnov, boli rozhodené ako karty na stole, a keď sa vlak pohol, uvedomil si, že vzduch v kupé je predsa trochu chladnejší. Vyklonil sa z okna, Dedinky i nádrž ostávali vzadu a Filip nastavil tvár proti prúdu vzduchu. Viali mu vlasy, od detstva mal rád tento pocit a teraz si ho s novým zaujatím vychutnával. A keďže bol vyklonený a zmysly mal splna zaujaté pohybom, nevšimol si, že do jeho kupé vstúpil nový cestujúci. Preto ním trhlo, keď sa obrátil späť a oproti sebe náhle zbadal sedieť človeka.

„Prepáč,“ povedal muž, keď si všimol Filipov úľak.

„To je v poriadku,“ odvetil.

Filip zavrel okno a sadol si na svoje miesto. Zvláštne, pomyslel si, ten človek nastúpil práve do jeho kupé, hoci je prázdny skoro celý vagón.

Hľadel von oknom, no inými zmyslami predsa vnímal prítomnosť muža. Niečo tu bolo celkom nové, zaujal ho, ten človek dačo priniesol. Sedel síce pri dverách, ale na sedadle naproti, takže na seba mohli vidieť. Filip sa dva či trikrát k nemu nakrátko obrátil, muž ale hľadel pred seba, a tak sa pohľadmi nestretli.

Nastúpil v Dedinkách? A potom, uvedomil si, ten človek so sebou nemal žiadnu batožinu, tašku, nič, iba si prisadol a vezie sa.

Nerozumel, čím ho zaujal; bol to akýsi iracionálny dôvod.

Keď vlak vošiel do lesa, uvidel muža v odraze na okne. Pozo-roval ho bez toho, aby sa musel k nemu obrátiť. Kto to je?

Nový cestujúci sedel pohodlne opretý a nehybal sa celé minúty. Akoby ani nedýchal. Mal cez štyridsať rokov, oblečený v bledom plátennom obleku, v sandáloch, nakrátko ostrihaný. Istotne trávi veľa času v prírode, bol opálený a hoci štíhly, pôsobil pevne.

Cudzinec. To by ho vysvetľovalo, ak by Filip nepočul jeho jediné slovo. Ono *prepáč* však muž vyslovil peknou slovenčinou.

Cudzinci nás niekedy tak iracionálne zaujmú: prinesú nám čosi z dialky, vôňu a spôsoby, ktoré nám samým chýbajú; pri nich neraz zacítíme novú chuť života, podobne, ako ju objavíme v tradičnom jedle s exotickým korením. Aké je to obohacujúce, hľadiet na ľudskú tvár, do ktorej sú vpísané iné skúsenosti, vnímať za cudzou rečou inú kultúru – rozpoznávať v človeku iné adresy a školy a hľadať v jeho prejavoch zrozumiteľné významy. Jeden cudzinec, ktorý hoci iba na deň vstúpi do našej domácnosti, nám občas ukáže viac, než všetci susedia za celý rok. A predsa naše zdravé prežitie závisí predovšetkým od našich blízkych a susedov, od domácich v našom byte, meste a krajine. Možno je to tak, že ešte väčšmi než cudzinec a cudzia skúsenosť nás priťahne *blízkosť* a *podobnosť*. To, s čím sme intímne spriaznení a porovnateľní, to dáva človeku dôveru vo svoje miesto a svoju úlohu v zložitom poriadku sveta. Skrze to, čo je nám blízke

a podobné sa vieme realizovať i najlepšie vyjadriť. Ak sa s niektorými ľuďmi stretne a ľahko, bez úsilia vyrastie príbuznosť a vzťah nie je to pre našu odlišnosť, ale predovšetkým pre podobnosť. Tak asi aj perspektíva mileneckého či manželského vzťahu je mizerná, ak vyrástol z fascinácie nad odlišnosťou, z úžasu nad exotickou chuťou druhého, či z príťažlivosti cudzej tváre a skúsenosti.

Filip chvíľu vnímal muža ako cudzinca – akoby pri ňom mal zažiť a poznať nové a neskúsené. A predsa ho príťahoval predovšetkým čímisi bezprostredne blízkym a *podobným*.

Vlak na pol minúty zastavil v stanici Hnilec, ale sotva doň niekto nastúpil. Zazrel len vzpriameného výpravcu, ako sleduje ich odchádzajúci vlak a potom ani ďalej medzi domami nevidel žiaden pohyb. Nehýbal sa ani on, ani muž pri dverách. Filipova myseľ sa však vzdúvala ako kvas: či predsa nemá pravdu mama, keď mu vraví, že ho stále a všade vedie len zmes predstáv? Nesníva? Nesplietla nové fantázie? Reálny svet vraj zamenil za predstavy... Opäť o tom uvažoval, ale ak stojí na pôde predstáv, kam svojím premýšľaním môže dôjsť? Reálny svet, to bol pre mamu dobre zariadený byt, pre Filipa tvorba mudrcov. Otec ho otvoril, ten nový a zázračný svet a skôr, než by syna naučil ako sa v ňom pohybovať, zmizol.

Rýchlik prechádzal cez Nálepkovo a hoci sa už kopce nedo-týkali trate tak bezprostredne ako v Slovenskom raji, predsa sa vlie-kol pomaly, zaiste rovnakou rýchlosťou ako pred polstoročím.

Filip hľadel do krajiny, a keď sa po dlhšej chvíli pozrel priamo na muža, uvedomil si, že ten ho pozoruje. Na okamih odvrátil zrak, ale vzápätí pochopil, že rozhovor sa už začal, a tak sa opäť k nemu obrátil.

„My sa poznáme, však?“ prehovoril muž.

„Áno?“ Filip sa prekvapene vzpriamil na sedadle. „Nespomínam si.“

„To nevádi. Už sme sa stretli.“

Filip pokrútil hlavou. „Myslím, že nie,“ jemne sa usmial.

„Čítal si Hesseho?“ pokračoval muž.

Filip sa snažil rozpomenúť si, kedy a kde mohol stretnúť tohto človeka, ale žiadna spomienka na neho sa mu nevyvíjala. Bol presvedčený, že ak by sa už stretli, iste by si ho pamätal. Nemyslel si, že by muž vedome klamal, možno sa len mylí.

„Asi si na mňa nespomínaš, ale to nie je dôležité,“ povedal, keď videl, že Filip neodpovedá na jeho otázku. „Chcel by som ti poradiť jednu knihu. Prečítaj si Cestu do Orientu.“

„To je od Hesseho?“

„Áno.“